

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000857

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-04-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шаріна Анастасія Вікторівна

2. Anastasiia V. Sharina

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1538-3740

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 025

Назва наукової спеціальності: Музичне мистецтво

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Музичне мистецтво

Дата захисту: 16-01-2023

Спеціальність за освітою: Музичне мистецтво

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 634

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.41.11.13, 18.41.07, 18.41.07.17

Тема дисертації:

1. «Розширені» фортепіанні техніки: визначення, типологія, практична реалізація (на прикладі сольних творів сучасних українських авторів)
2. Extended Piano Techniques: Definition, Typology, and Practical Application (Using the Examples on Solo Pieces by Contemporary Ukrainian Composers)

Реферат:

1. «Розширені техніки гри» на традиційних музичних інструментах («extended techniques») стали одним із провідних напрямків у розвитку академічного музичного мистецтва протягом ХХ століття та у наш час. Наразі складно назвати ім'я сучасного композитора, який ніколи б не звернувся до застосування певних методів звуковидобування з системи «extended techniques». До того ж володіння «розширеними техніками» є обов'язковим умінням для музиканта, котрий спеціалізується на виконанні опусів Новітнього часу. З огляду на високий ступінь практичної актуальності, питання «розширених технік» висвітлюється у великому корпусі дослідницької літератури. Втім, науковці аналізують різні аспекти їхнього залучення здебільшого щодо гри на духових і струнних інструментах. Водночас відсоток праць, присвячених «розширеним»

фортепіанним технікам, є значно меншим. Однак «extended piano techniques» є актуальним і важливим явищем для сучасного фортепіанного виконавства, доказом чому є наявність великої кількості композицій з їхнім використанням. Зважаючи на те, що розвідки, де аналізуються «розширені» фортепіанні техніки, насамперед належать американським та європейським науковцям, відповідно й аналітичним матеріалом їхніх досліджень здебільшого є композиції, що написані закордонними авторами. Утім, у контексті застосування «extended piano techniques», творчій доробок українських композиторів є так само показовим. Тому з'ясування різних аспектів явища «розширених технік» та ілюстрація їхнього застосування прикладами творів для фортепіано соло сучасних вітчизняних авторів обумовило актуальність і практичну значущість дисертаційної роботи. Висвітлення саме цієї частини репертуару сприятиме його популяризації серед виконавців академічної музики Новітнього часу. Наукова новизна. Явище «розширених технік гри» загалом і фортепіанних, як їхньої невід'ємної частини, отримало поштовх до власного розвитку ще на початку ХХ століття, проте активна трансформація прийомів п накопичення їхньої кількості, урізноманітнення видів — продовжується дотепер. Найбільша проблема, що ускладнює вивчення цього феномена та формування засад, на ґрунті яких він має бути дослідженим, пов'язана з тим, що теорія «розширених технік» перебуває у стадії становлення. У цьому контексті, було продемонстровано, що невизначеність термінологічного апарату, суперечки стосовно належності тих чи тих способів звуковидобування до системи «extended techniques», відсутність визначених параметрів, що характеризують саме «розширені» прийоми звуковидобування, односторонні підходи до їхньої типології п є питаннями, які вимагають розв'язання. У дисертації зроблено спробу впорядкувати термінологію і об'єднати позиції американських, європейських та українських дослідників. Це стало можливим завдяки ґрунтовній характеристиці та різнобічному аналізу існуючої на сьогодні наукової літератури, де розглядаються численні аспекти явища «extended techniques». Таке поглиблене вивчення масиву наукових джерел дало змогу, з одного боку, усвідомити сучасний стан теорії, з іншого п сформулювати власне бачення проблеми. Визначення варіативності застосованої термінології, її порівняння, певний статистичний аналіз ступеня використання та проблеми адаптації національними мовами дозволив зробити системний огляд різних підходів до вивчення феномена «розширених технік», започаткованих в американському та європейському музикознавстві. У такий спосіб уперше було узагальнено історію розвитку та впровадження терміна «extended techniques» і проаналізовано синонімічний термінологічний ряд, що залучається дослідниками стосовно визначення цього явища. Окрему увагу приділено самому термінові, оскільки переважна більшість науковців залишає проблему дефініції «розширених» способів гри поза увагою. Було окреслено власний підхід до українського варіанту поняття «extended techniques». На користь дослівного перекладу з англійської — «розширені техніки» — наведено низку причин: лінгвістичних, термінологічних і практичних, які видалися достатнім підґрунтям для аргументації використання саме цього терміна. У дисертації розмежовуються «розширені» та традиційні прийоми гри. Зокрема, обґрунтовано, що «розширеними техніками» слід називати ті способи звуковидобування, що є запозиченими з груп інших музичних інструментів. «Extended techniques» розширюють сформований до початку ХХ століття арсенал традиційних методів гри та передбачають специфічну фіксацію, що відрізняється від традиційної п'ятилінійної нотації. Вони застосовуються на тих частинах інструмента, виконання на яких не передбачалось на етапі його конструювання та утворюють нетипові ефекти на кшталт звучання інших музичних інструментів тощо.

2. Extended techniques of playing traditional musical instruments are among the leading areas of art music development in 20th century and nowadays. At present, it would be difficult to name a contemporary composer who has never turned to sound production methods from the extended techniques system. Besides, a command of extended techniques is a mandatory skill for any musician specializing in performing contemporary compositions. Considering its high practical relevance, the topic of extended techniques is covered in a large body of research literature. However, researchers mostly analyze the use of these techniques in playing wind and string instruments, while the percentage of works on extended piano techniques remains relatively small. Nevertheless, extended piano techniques are a relevant and important phenomenon in contemporary art music, as evidenced by a great number of compositions that make use of them. Given that most works analyzing extended piano

techniques are written by American and European researchers, their analytical material mostly consists of compositions written by world-famous composers. However, in the context of extended piano techniques, the works by Ukrainian composers are also significant. Therefore, clarifying various aspects of the extended techniques phenomenon and illustrating the use of these techniques through piano solos pieces by contemporary Ukrainian composers determines the dissertation's relevance and scientific novelty. Highlighting this part of their repertoire will promote it among performers of contemporary art music. Scientific novelty. The extended techniques phenomenon and its integral part, extended piano techniques, started developing in the early 20th century, although the active transformation of these techniques, namely their growth in number and diversification, continues to this day. The most significant issue that complicates the study of this phenomenon and the formulation of principles based on which it should be studied is connected to the fact that the theory of extended techniques is still forming. In this context, the dissertation shows that undefined terminology, the debates on whether a particular method of sound production belongs to the extended techniques system, the lack of defined parameters that describe extended methods of sound production, and one-sided approaches to their typology are among the issues that require solving. This work aims to organize the existing terminology and consolidate the positions of American, European and Ukrainian researchers. It has become possible through detailed characterization and all-round analysis of existing research that consider various aspects of the extended techniques phenomenon. This in-depth study of the body of research literature has allowed us to understand the current state of theoretical achievements, on the one hand, and to formulate a distinct view of the issue, on the other. Determining the degree of variability of applied terminology, comparing it, statistically analyzing its use, and studying the issue of adapting it to various languages has enabled us to systematically review various approaches to examining the extended techniques phenomenon, established in American and European musicology. By doing so, this dissertation has, for the first time, summarized the history of development and introduction of the term extended techniques and analyzed the terminology used by researchers to define this phenomenon. Special attention is paid to the term extended techniques since most researchers leave the issue of defining it unaddressed. This dissertation outlines a unique approach to the Ukrainian definition of extended techniques. The use of the literal translation of the term from English, extended techniques, is motivated by a number of linguistic, terminological, and practical reasons that seem to justify its use. This dissertation distinguishes between non-conventional and traditional playing techniques. Namely, it argues that extended techniques are methods of sound production transferred from other types of musical instruments. Extended techniques widen the arsenal of traditional playing techniques that formed prior to the early 20th century. They require a special type of musical notation that differs from the traditional five-line notation. These techniques use those parts of an instrument that were not intended for playing on when it was constructed and create unusual effects, such as sounds typically produced by other instruments etc.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Шаріна А. В. Клавішне глісандо: «розширене» трактування традиційного способу звуковидобування (історичний аспект) // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2020. Вип. 128. С. 66–79.

- Шаріна А. В. «Розширені» способи фортепіанного звуковидобування: досвід класифікації (на прикладі творів для фортепіано соло сучасних українських композиторів) // Київське музикознавство. 2019. Вип. 58. С. 31–42.
- Шаріна А. В. Глісандо на клавіатурі як розширена фортепіанна техніка (на прикладі «Aqua Sonare» А. Корсун) // Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство. Київ : ІДЕЯ-ПРИНТ, 2018. Вип. II (11). С. 247–253.
- Sharina A. Aleatoric Composition: Alternative Performances in the Context of Teleology (based on the example of Piano Sonata No. 3, AER by Vasyl Tsanko) // European Journal of Arts. Vienna : Premier Publishing, 2021. Iss. 3. P. 91–96.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тукова Ірина Геннадіївна

2. Iryna G. Tukova

Кваліфікація: д. мист., доц., 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4786-0484

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Майденберг-Тодорова Кіра Ісаківна

2. Kira I. Maidenberh-Todorova

Кваліфікація: к.мист., доц., 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової

Код за ЄДРПОУ: 02214254

Місцезнаходження: вул. Новосельського, Одеса, 65023, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та стратегічних комунікацій України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кияновська Любов Олександрівна

2. Lyubov O. Kiyanovska

Кваліфікація: д.мист., професор, 17.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0117-5078

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка

Код за ЄДРПОУ: 02214225

Місцезнаходження: Вул.Нижанківського, Львів, 79005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жарков Олександр Миколайович

2. Oleksandr Zharkov

Кваліфікація: к. мист., професор, 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0196-2933

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Корчова Олена Олександрівна
2. Olena O. Korchova

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9206-7058

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Редя Валентина Яківна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Редя Валентина Яківна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Волосатих Ольга Юріївна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна